

شناسایی عوامل موثر در انباشت مطالبات و ارائه الگوی

برون رفت از مطالبات غیرجاری در بانک

توسعه تعاون استان فارس

تهیه کننده:

طیبه خوشخرام

این تحقیق به بررسی عوامل موثر در انباشت مطالبات غیر جاری در بانک توسعه تعاون استان فارس و طراحی و ارائه الگوی برون رفت از مطالبات غیر جاری در بانک توسعه تعاون استان فارس می پردازد. در تحلیل داده ها از دو روش DEMATEL برای خوشه بندی به عوامل علی و معلولی و روش VIKOR برای وزن دهی به عوامل و گزینه ها استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می دهد که در شاخص های علی، اتفاق نظری در مورد کلان بودن این شاخص ها دیده می شود به نحوی که شاخصی مانند «ناپایداری بازار سرمایه و ارز» و «دیدگاه افراد جامعه» و «عدم ثبات اقتصادی کشور» از جمله این عوامل می باشند که در محیط بانک توسعه تعاون و در زمره مسایل ملی مطرح می شوند. مهمترین عامل در مطالبات نیز، تغییر آدرس مشتری شناخته شده است که نشان دهنده ضعف در نبود بانک اطلاعاتی جامع و ارتباط با سایر مراکز ثبتی و عنداللزوم عدم هماهنگی سایر ادارات در زمینه نقل و انتقالات املاک و اسناد با بانک ها می باشد.

واژه های کلیدی: مطالبات غیر جاری - بانک توسعه تعاون استان فارس - الگوی برون رفت از مطالبات غیر جاری

مقدمه

در فصل حاضر پس از بیان مسئله و ضرورت تحقیق به طور خلاصه به چارچوب نظری تحقیق پرداخته شده است و در ادامه با تشریح سوالات و فرضیات تحقیق، روش تحقیق بیان گردیده است. در پایان نیز پس از تعریف مفاهیم و سازماندهی فصل پژوهش در قسمت جمع بندی به تشریح مدل های تحقیق پرداخته شده است.

بیان مسئله

یکی از مهم ترین اهداف اقتصادی کشورها، دستیابی به رشد و توسعه پایدار می باشد. در این راستا یکی از عمده ترین تلاش های حکمرانان کشورها، افزایش یا حفظ رشد اقتصادی کشورها آن هم بصورت پایدار می باشد. در ادبیات اقتصادی مهمترین معیار تعیین و اندازه گیری رشد اقتصادی، رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. در واقع کشورها در تلاش هستند تا با افزایش میزان تولید ناخالص داخلی به اهداف بلندمدت خود دست یابند. با بررسی مولفه ها و عناصر تشکیل دهنده رشد اقتصادی (یا تولید ناخالص داخلی) مشاهده می گردد که محرک اصلی تولید، میزان سرمایه گذاری است. از اینرو، اقتصاددانان همواره در نظریات و تئوری های رشد اقتصادی (نظیر الگوهای رشد کلاسیک، نئوکلاسیک و درونزا)، بر نقش "موجودی سرمایه" یا "سرمایه گذاری" به عنوان یکی از محرک های رشد اقتصادی تاکید داشته اند. در واقع از آنجایی که سرمایه گذاری، پایه تولید جامعه را پی ریزی کرده و توان تولیدی اقتصاد را بالا می برد، از اهمیت فراوانی در نظریات رشد اقتصادی برخوردار است. در جوامع امروزی بانک ها و سایر موسسات اعتباری مشابه، به عنوان منبع تامین نیاز پولی اشخاص شناخته شده اند. هر چه جامعه در حال توسعه و رشد باشد، تعداد متقاضیان دریافت وام و تسهیلات افزایش یافته و به تبع آن، مبالغ مورد درخواست بالاتر می رود و به موازات آن، بانک ها و موسسات اعتباری بیشتر در معرض خطر عدم وصول قرار می گیرند. ایجاد مطالبات غیر جاری بانک ها و موسسات اعتباری در تمامی کشورها امری طبیعی و عادی می باشد ولی نکته قابل تامل، میزان مطالبات غیر جاری است. تخلف در استرداد بدهی یا عدم پرداخت بدهی، بعضاً ارادی و در بعضی مواقع،

خارج از کنترل و اراده گیرندگان اعتبار بوده و به هر حال، حدوث مطالبات معوق امری غیر قابل اجتناب می باشد. (عزیزنژاد و شعبانی، ۱۳۹۲)

از دلیل مشکلات سیستم بانکداری و بحران های مالی، وام های قصور شده است. ریشه بحران آسیا در سال ۱۹۹۷، سطوح بالای وام های قصور شده در بخش بانکداری و شرکتی بود که هزینه بالایی برای پرداخت کنندگان مالی و کل اقتصاد به همراه داشت (دو، ۱، ۲۰۰۶). افزایش وام های قصور شده بانک های رهنی در کشور امریکا پس از بحران سال ۲۰۰۷ بر اهمیت تاثیرپذیری وام های قصور شده از شرایط اقتصاد کلان و شوک های مالی و نیز ارتباط بین بازار اعتبارات و بی ثباتی ریسک مالی تاکید می کند. تامین زیان ناشی از وام های نکول شده اثرات منفی بر وضعیت درآمدی بخش بانکداری خواهد داشت و برای بخش دارایی ترازنامه بانک ها مشکلاتی را ایجاد می کند. در سناریو بدبینانه، سطح بالای وام های نکول شده، سبب ایجاد ریسک سیستماتیک برای سیستم بانکداری، ایجاد نگرانی برای سپرده گزاران خواهد شد که منجر به محدودیت در واسطه گری مالی می شود و به دنبال خود سرمایه گذاری و رشد را کاهش می دهد. علاوه بر آن اگر همراه با شوک های خارج از سیستم بانکداری یا سیکل نامطلوب از متغیرهای کلان یا حمایت های ناکافی قانونی و سیاسی همراه شود این علائم تشدید می شود. این اتفاق نظر وجود دارد که افزایش مقدار یا نسبت مطالبات معوق بانکی منجر به بحران های مالی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته شده است. شواهدی نشان می دهد بحران های مالی و بانکی در کشورهای آسیای جنوب شرقی به دلیل افزایش مطالبات معوقه بوده است. بحران اخیر جهانی که از کشور امریکا نیز آغاز شد به دلیل رشد سریع نکول وام ها بوده است. با این واقعیت، آسیب شناسی مالی و بررسی عوامل موثر بر مطالبات معوقه بانکی از اهمیت بسزایی برخوردار است (محرابیان و سیفی پور، ۱۳۹۵).

با عنایت به اینکه نسبت مطالبات معوق امری غیر قابل اجتناب می باشد. با عنایت به اینکه نسبت مطالبات غیر جاری در ایران بیش از متوسط جهانی آن است، این مطالعه تلاش می کند عوامل موثر در انباشت مطالبات و ارائه الگوی برون رفت از مطالبات غیر جاری شناسایی کند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به سهم بالای ۹۰ درصدی نظام بانکی از تامین مالی اقتصاد کشور، عامل "تسهیلات اعطایی" نقش تعیین کننده ای بر سرمایه گذاری در کشور دارد. با این وجود در واکاوی عامل "تسهیلات اعطایی" مشاهده می گردد که در چند سال گذشته این عامل با پدیده فزاینده مطالبات غیرجاری مواجه شده است. در واقع در یک دسته بندی کلی، مطالبات به دو گروه «جاری» و «غیرجاری» تقسیم می شوند. گروه اول مطالباتی است که در سررسید یا حداکثر تا دو ماه پس از آن وصول می شود و دسته دوم مطالباتی است که بیش از دو ماه از سررسید بازپرداخت آنها گذشته است. البته مطالبات غیر قابل وصول نیز در این گروه قرار می گیرد. به عبارت دیگر، منظور از «مطالبات غیرجاری» بانک ها، مجموع مطالبات «سررسید گذشته»، «معوق» و «مشکوک الوصول» آنها است. هر یک از این مطالبات نیز تعریف خاص خود را دارند.

- مطالبات سر رسید گذشته، مطالباتی است که از تاریخ سر رسید بدهی یا تاریخ قطعی بازپرداخت اقساط آن بیش از دو ماه گذشته و از ۶ ماه تجاوز نکرده است.
 - مطالبات معوق، مطالباتی است که بیش از ۶ ماه و کمتر از ۱۸ ماه از تاریخ سر رسید یا تاریخ قطع بازپرداخت اقساط آن سپری شده است.
 - و در نهایت، مطالبات مشکوک‌الوصول هم به مطالباتی گفته می‌شود که بیش از ۱۸ ماه از تاریخ سر رسید یا از تاریخ قطع بازپرداخت اقساط آن سپری شده است.
- تفاوت مطالبات غیرجاری با مطالبات سوخت شده در آن است که مطالبات سوخت شده، صرف‌نظر از تاریخ سر رسید، به دلایل متقن از قبیل فوت یا ورشکستگی بدهکار یا علل دیگر قابل وصول نبوده و با رعایت ضوابط مربوط، به عنوان مطالبات سوخت شده تلقی شده است.

اهداف تحقیق

(۱) اهداف علمی

بررسی عوامل موثر در انباشت مطالبات غیر جاری در بانک توسعه تعاون استان فارس

(۲) اهداف کاربردی

طراحی و ارائه الگوی برون رفت از مطالبات غیر جاری در بانک توسعه تعاون استان فارس

روش تحقیق

نوع روش تحقیق:

این پژوهش به لحاظ پرداختن به طراحی و تکمیل و انسجام نظرات برای تأیید آن به صورت ترکیبی انجام می‌شود. نخست برای طراحی مدل (روش کیفی) و سپس تأیید مدل (روش کمی) را در پیش می‌گیرد. پس این پژوهش به صورت ترکیبی (کیفی - کمی) انجام شده است. جهت گیری این پژوهش به دلیل کاربرد نتایج یافته‌ها ی آن برای حل مساله خاص متداول درون سازمان، انجام می‌شود، پژوهش کاربردی است و به لحاظ توسعه ی دانش از حوزه کاربردی، یک پژوهش توسعه ای به شمار می‌رود.

رویکرد پژوهش در مرحله ی طراحی مدل با ایجاد یک چارچوب نظری آغاز می‌شود که در این مرحله از رویکرد استقرایی استفاده می‌شود و سپس مراحل تدوین فرضیه‌ها و استنتاج منطقی از نتایج طی می‌شود. در مرحله ی تأیید مدل با گردآوری داده‌ها؛ فرضیه سازی آنها، و سپس ارایه تئوری براساس این فرضیه‌ها رویکرد فرضیه ای-قیاسی در پیش می‌گیریم.

پیشینه تحقیق

مرور تحقیقات داخلی

محرابیان و سیفی پور (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان آسیب شناسی مطالبات جاری در نظام بانکی ایران بیان می‌کنند که از نقطه نظر اقتصادی افزایش وام‌های بد و به دنبال آن مطالبات نکول شده می‌تواند زنگ خطری برای بحران نظام بانکی باشد. این

پژوهش عوامل موثر بر شکل گیری مطالبات جاری و الزامات کاهش آن را در اقتصاد ایران بررسی می کند. این مهم با استفاده از مبانی نظری معمول، مطالعات تجربی، تجربه حاصل از کشورها برای کاهش مطالبات جاری، شرایط خاص ایران و مدل اقتصادسنجی مناسب انجام گرفته است. برآورد مدل به تفکیک بانک ها برای سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ حاکی از آن است که کاهش رشد اقتصادی، افزایش نرخ تورم و نرخ ارز و همچنین رفتار پریسک بانک ها، رشد اعتبارات و اندازه بانک از متغیرهای مهم در شکل گیری مطالبات جاری است.

مرور تحقیقات خارجی

هو ۲ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان بررسی ساختار بانک هابر مطالبات معوقه در کشور تایوان نشان دادند بانک ها با ساختار مالکیت دولتی، مطالبات معوقه کمتری را ثبت کردند. همچنین اندازه بانک تاثیر منفی بر مطالبات معوقه دارد. اکاناپاک و عزیز (۲۰۱۶) در مطالعه ای با عنوان بررسی اثرات وام و اعتبارات بر تولید ناخالص داخلی و تورم و مطالبات معوق بانک نشان دادند که نسبت وام به دارایی اثر مثبت و رشد اعتبارات، تولید ناخالص داخلی و تورم اثر منفی بر مطالبات معوق بانک های سری لانکا دارند و بانک های بزرگتر دارای مطالبات معوق کمتری هستند.

۳-۳ روش تحقیق

این پژوهش از حیث روش مطالعه، یک مطالعه توصیفی همراه با تحلیل ریاضی است و در این پژوهش از روشهای تصمیم گیری چند شاخصه استفاده شده است و از نظر نوع تحقیقات، از نوع تحقیقات میدانی است. از حیث هدف نیز کاربردی می باشد

روش DEMATEL

تکنیک DEMATEL مخفف عبارت Decision Making Trial And Evaluation است. تکنیک دیمتل توسط فونتلا و گابوس (۱۹۷۱) ارائه شد. تکنیک دیمتل که از انواع روشهای تصمیم گیری بر اساس مقایسه های زوجی است، با بهره مندی از قضاوت خبرگان در استخراج عوامل یک سیستم و ساختاردهی نظام مند به آنها با بکارگیری اصول نظریه گرافها، ساختاری سلسله مراتبی از عوامل موجود در سیستم همراه با روابط تاثیر و تاثیر متقابل ارائه می دهد، بگونه ای که شدت اثر روابط مذکور را به صورت امتیاز عددی معین می کند. روش دیمتل جهت شناسایی و بررسی رابطه متقابل بین معیارها و ساختن نگاشت روابط شبکه به کار گرفته می شود. از آنجا که گراف های جهت دار روابط عناصر یک سیستم را بهتر می توانند نشان دهند، لذا تکنیک DEMATEL مبتنی بر نمودارهایی است که می تواند عوامل درگیر را به دو گروه علت و معلول تقسیم نماید و رابطه میان آنها را به صورت یک مدل ساختاری قابل درک درآورد.

^۲ - Hu

^۳ - Ekanayake & Azeez

^۴ - Fonetla and Gabus

تکنیک دیمتل عموماً برای بررسی مسائل بسیار پیچیده جهانی به وجود آمد. دیمتل نیز برای ساختاردهی به یک دنباله از اطلاعات مفروض کاربرد دارد. به طوریکه شدت ارتباطات را به صورت امتیازدهی مورد بررسی قرار داده، بازخورها توأم با اهمیت آنها را تجسس نموده و روابط انتقال ناپذیر را می پذیرد.

نتیجه گیری

بی تردید، یکی از آثار و پیامدهای فعالیت های پولی موسسات اعتباری، پیدایش تسهیلات غیرجاری است، پدیده‌ای که از دغدغه‌های مهم بانک‌ها و سایر موسسات اعتباری است و تاثیرات منفی در چرخه منابع و مصارف شعب می گذارد، به طوری که، از دو منظر داخل و خارج سازمان حائز اهمیت می باشد. از منظر داخلی، هزینه های عملیاتی، راندمان کاری، سودآوری، میزان خدمت به مشتریان، درجه بندی شعب، حقوق و مزایای کارکنان و سایر شاخص‌های کیفی شعب را به شدت تحت تاثیر خود قرار می دهد. از منظر بیرونی، کندی چرخش نقدینگی در اقتصاد کشور، عدم اختصاص بموقع و بهینه منابع به شبکه تولید و صنعت، عدم رونق اشتغال و در نهایت رکود اقتصادی را بدنبال خواهد داشت. از این رو در این پژوهش تلاش شده است تا تاثیر مطالبات بر رشد اقتصادی مورد بررسی قرار گیرد. از اینرو در فصل نخست این پژوهش به بررسی کلیات تحقیق پرداخته شد و در فصل دوم به طور مفصل به بررسی ادبیات تحقیق مطالبات و پیشینه تحقیق پرداخته شد. در فصل سوم نیز به روش شناسی تحقیق و مروری بر متغیرهای تحقیق پرداخته شد. در فصل چهارم نیز به تحلیل داده ها اشاره گردید. در تحلیل داده ها از روش DEMATEL برای خوشه بندی به عوامل علی و معلولی استفاده شد و در روش VIKOR به وزن دهی به عوامل و گزینه ها پرداخته شد. نتایج حاصل از اجرای این دو روش به شرح زیر است:

با استفاده از تحلیل نتایج به روش DEMATEL، بر اساس نمودار شماره ۴-۱ جدول ۵-۱ برای شاخص‌ها (عوامل) به دو دسته علی و معلولی تدوین شده است.

جدول ۵-۱، تقسیم بندی عوامل علی و معلولی			
شماره عامل	عامل علی	شماره عامل	عامل معلولی
C۳	عدم پیگیری مناسب کارکنان	C۱	عدم تعیین صلاحیت مشتری
C۶	قوانین دست و پاگیر اداره ثبت	C۲	عدم اخذ وثیقه مناسب
C۷	عدم ثبات اقتصادی کشور	C۴	عدم نظارت بانک بر مصارف
C۸	دیدگاه افراد جامعه	C۵	عدم اخذ ضامن معتبر
C۱۰	همکاری نکردن سازمانها	C۹	نبودبانک اطلاعاتی جامع
C۱۲	ناپایداری بازار سرمایه و ارز	C۱۱	قوانین ثبت قدیمی

تغییر آدرس مشتری	C۱۳	ناکافی بودن اطلاعات	C۱۴
------------------	-----	---------------------	-----

با نگاهی به جدول ۵-۱ در می یابیم که در شاخص های علی، اتفاق نظری در مورد کلان بودن این شاخص ها دیده می شود به نحوی که شاخصی مانند «ناپایداری بازار سرمایه و ارز» و «دیدگاه افراد جامعه» و «عدم ثبات اقتصادی کشور» از جمله این عوامل می باشند که در محیط بانک توسعه تعاون و در زمره مسایل ملی مطرح می شوند. بنابراین به صورت متعارف در این تحلیل نیز جزء شاخص های علی قرار می گیرند.

در شاخص های معلولی، نکته قابل تأمل، داخلی بودن این شاخص ها و یا به تعبیری مشکلات می باشد که بالطبع تحت تأثیر شاخص های علی و کلان مورد اشاره قرار گرفته اند و نشان دهنده نقاط ضعف داخلی بانک توسعه تعاون می باشند. از جمله نبود «بانک اطلاعاتی جامع»، «عدم نظارت بانک بر مصارف»، «عدم اخذ وثیقه مناسب»، «قوانین ثبت قدیمی»، و «تغییر آدرس مشتری»

پس از دسته بندی شاخص ها به دو دسته عوامل علی و معلولی، در مرحله بعد از روش VIKOR برای وزن دهی به عوامل (شاخص ها) ۱۴ گانه و گزینه ها (سه نوع مطالبات) استفاده می کنیم تا اولویت بندی لازم برای تصمیمات مدیران بانک توسعه تعاون استان فارس فراهم گردد. مطابق تحلیل های انجام گرفته در فصل ۴ و براساس نتایج جداول ۵-۲ و ۵-۳ در زیر می باشد.

عامل	وزن	رتبه
عدم پیگیری مناسب کارکنان	0.099	1
عدم اخذ ضامن معتبر	0.092	2
عدم ثبات اقتصادی کشور	0.089	3
عدم اخذ وثیقه مناسب	0.085	4
قوانین ثبت قدیمی	0.084	5
عدم تعیین صلاحیت مشتری	0.078	6
تغییر آدرس مشتری	0.076	7
دیدگاه افراد جامعه	0.071	8
ناپایداری بازار سرمایه و ارز	0.07	9
نبودبانک اطلاعاتی جامع	0.06	10
قوانین دست و پاگیر اداره ثبت	0.055	11
ناکافی بودن اطلاعات	0.055	12
عدم نظارت بانک بر مصارف	0.044	13
همکاری نکردن سازمانها	0.043	14

جدول ۳-۵، ماتریس اوزان و رتبه گزینه ها(نوع مطالبات)		
رتبه	شاخص ویکور	نتیجه
۱	0.8588	مطالبات معوق
۲	0.5	مطالبات سررسید گذشته
۳	0.25	مطالبات مشکوک الوصول

بر اساس داده های جدول ۳-۵، مهمترین عامل در شکل گیری مطالبات، عدم پیگیری مناسب کارکنان شناخته شده است که نشان دهنده عدم پیگیری مستمر مطالبات سر رسیده گذشته و معوق از طریق مراجعات حضوری و پیگیری تلفنی و ارسال اخطاریه های لازم و سیستم اطلاع رسانی صوتی ارسال پیامک و ضعف در نبود آگاهی از راهکارهای وصول (احیا، تقسیط، تخفیف، امهال) می باشد. عامل مهم دوم در زمینه بروز مطالبات سه گانه، عدم اخذ ضامن معتبر می باشد که خود نشان از بی ضابطگی در تنظیم اسناد و مدارک و بروز مسایل جدی تخلف و اهمال در انجام وظایف کارکنان بانک می باشد. هر دوی این عامل که رتبه های نخست قرار دارند در دسته شاخص های معلولی قرار دارند و در زمره مسایل و نقاط ضعف داخلی بانک به شمار می روند. در اولویت سوم از عوامل مطالبات، یک شاخص علی یا به تعبیری محیطی با عنوان عدم ثبات اقتصادی کشور قرار دارد. که به عنوان مهم ترین عامل علی شناخته می شود. و در نهایت در آخرین اولویت « همکاری نکردن سازمانها» می باشد که بالطبع نشان دهنده اهمیت نه چندان مهم این شاخص در بروز مطالبات بانک تو سعه تعاون استان فارس می باشد.

بر اساس داده های جدول ۳-۵ نیز مهمترین نوع مطالبات، مطالبات معوق شناخته شده است که در عالم واقع و بر اساس مستندات نیز از ۱۳۰ پرونده مطالباتی موجود در این شعبه تعداد ۶۵ پرونده در زمره این نوع مطالبات می باشند. در درجه های اهمیت بعدی، مطالبات سررسید گذشته و مطالبات مشکوک الوصول قرار دارند.

پیشنهادات کاربردی تحقیق

در این تحقیق با استفاده از داده های آماری حاصل و تجزیه و تحلیل آن ها پیشنهادات ذیل ارائه می گردد.

۱- اخذ مشخصات کامل مشتری و ضامنین از حیث مشخصات سجلی، نشانی محل کار و سکونت (حداقل یکی از قبوض منزل یا محل کار در مورد اشخاص حقیقی).

۲- تسهیلات باید متناسب با نیاز مشتری پرداخت گردد(اعتبار سنجی درست توسط کارشناسان اعتباری).

۳- تایید صلاحیت مشتری از طریق (استعلام های لازم قبل از اعطای تسهیلات از جمله سوابق چک برگشتی، تعهدات معوق نزد سیستم بانکی و بررسی تسهیلات از سایر شعب و بانکها).

- ۴- تایید محل کار اشخاص حقوقی از طریق اخذ آگهی آخرین روزنامه رسمی و همچنین اخذ تعهدنامه مبتنی بر ارائه آن در صورت تغییر
- ۵- قبول و اخذ ضمانت اشخاص معتبر و ارزنده به عنوان متعهد و کسب گزارش اطلاعاتی از ضامین (مجوزاتی که دارای اعتبار و تا حد امکان محل اجاره ای نباشد).
- ۶- ضرورت اخذ پیش پرداخت مناسب و وثایق مطمئن و کافی، رعایت بخش نامه های بانک که معادل ۵۰٪ تسهیلات اعطایی، وثایق ملکی و سپرده بلند مدت اخذ گردد.
- ۷- پیگیری مستمر مطالبات سر رسید منقضی، سر رسید گذشته و معوق از طریق مراجعات حضوری و پیگیری تلفنی و ارسال اخطاریه های لازم و سیستم اطلاع رسانی صوتی ارسال پیامک
- ۸- آگاهی از راهکارهای وصول (احیا، تقسیط، تخفیف، امهال) با کارشناسی صحیح
- ۹- ارائه صورتهای مالی حسابرسی شده و مفاسد حساب مالیاتی
- ۱۰- توجه به ظرفیت مشتری، توانایی وی در مصرف بهینه تسهیلات
- ۱۱- بررسی مجوزهای کسبی و سابقه فعالیت مشتری و حتی المقدور مراجعه به محل فعالیت وی
- ۱۲- مذاکرات لازم با مشتری نسبت به وصول مطالبات
- ۱۳- طرح مستمر پرونده های مطالباتی شعب، ترجیحا با حضور مشتری و مسئول پرداخت کننده تسهیلات
- ۱۴- ارسال لیست مدیونین به بانک مرکزی جهت انعکاس
- ۱۵- ممنوع الخروج کردن بدهکاران به صورت online
- ۱۶- عدم استفاده از وثایق قبلی جهت ارائه در هنگام ارائه تسهیلات و وام های جدید
- ۱۷- استفاده از کارشناسان خبره به جهت بررسی تغییراتی که در بازار سرمایه و ارز و تغییرات اقتصادی کشور صورت می گیرد و همچنین استفاده از اطلاعات به روز در این زمینه می توانند به استفاده از این تغییرات بیانجامند.
- ۱۸- ایجاد بانک اطلاعاتی جامع تمام سازمانها جهت دسترسی آسان و به موقع به اطلاعات مورد نیاز از هر سازمان
- ۱۹- جلب حمایت و همکاری سازمانها، ادارات و دادگاهها با بانکها جهت پیگیری مطالبات معوق

۲۰- رفع مشکلات بانکها با اداره ثبت و به روز نمودن سیستم اطلاع رسانی آن در مورد مشتریان و کاهش

قوانین دست و پاگیر در خصوص صدور و انجام عملیات اجرائیه در اداره ثبت

۲۱- در جهت ارائه تسهیلات کوتاه مدت به مشتریان دقت بیشتری اعمال گردد.